

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЗАПОБІГАННЯ І ПРОТИДІЇ ПРАВОПОРУШЕННЯМ: КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНІ ТА КРИМІНАЛІСТИЧНІ АСПЕКТИ

УДК 343.98

DOI: 10.31733/2078-3566-2023-4-133-139

Євген ЛУК'ЯНЧИКОВ[©]
доктор юридичних наук,
професор
(Національний технічний
університет України
«Київський політехнічний
інститут імені Ігоря
Сікорського», м. Київ,
Україна)

Борис ЛУК'ЯНЧИКОВ[©]
кандидат юридичних наук,
доцент
(Національний технічний
університет України
«Київський політехнічний
інститут імені Ігоря
Сікорського», м. Київ,
Україна)

Ольга МИКИТЕНКО[©]
здобувач освітнього
ступеня «магістр»
(Університет економіки
та права «КРОК»,
м. Київ, Україна)

НОРМАТИВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПОЧАТКОВОГО ЕТАПУ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

Надано увагу тому, що діяльність правоохоронних органів на цьому етапі кримінального провадження врегульована не повною мірою та потребує подальшого дослідження.

Доведено, що кримінальна процесуальна діяльність починається з моменту надходження заяви або повідомлення про правопорушення до правоохоронного органу. Внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань не може розглядатися як процесуальне рішення, а є результатом його ухвалення у формі відповідної постанови.

Обґрунтовано пропозиції щодо уточнення редакції окремих положень статті 214 КПК та відомчих нормативних документів. Рішення про необхідність проведення досудового розслідування на підставі особистого переконання за результатами перевірки та оцінки отриманої інформації повинен ухвалювати саме слідчий, який і несе за це персональну відповідальність.

Ключові слова: початок розслідування, докази, підстави, приводи для початку розслідування, слідчий, уповноважена службова особа, процесуальне рішення.

Постановка проблеми. Черговим етапом у формуванні кримінального процесуального законодавства України стало ухвалення чинного Кримінального процесуального кодексу, яким запроваджено низку нових інститутів та процедур. Його

© Є. Лук'янчиков, 2023
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-5763-6972>
evgenlyk947@gmail.com

© Б. Лук'янчиков, 2023
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-4761-5980>
boryn1971@gmail.com

© О. Микитенко, 2023
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0003-4608-5567>
olgamikitenko71@gmail.com

підготовка та ухвалення відбувалося в умовах кризових політичних процесів та глибокого соціального розшарування, коли злочинність стала одним із негативних чинників, який суттєво впливає на ефективність діяльності органів державної влади, підриває стабільність і систему правопорядку, захищеність прав, свобод і законних інтересів громадян. Корупція охопила всі ланки органів державної влади та місцевого самоврядування [1, с. 12].

Щодо цього треба було б очікувати певних позитивних змін у практичній діяльності з протидії злочинності, підвищенні ефективності досудового розслідування та судового розгляду. Водночас із повідомлень засобів масової інформації можна зробити висновок, що кримінальна процесуальна діяльність уповноважених державних органів і її нормативне врегулювання не забезпечують потреб демократичного суспільства, потребують належного опрацювання та внесення пропозицій щодо її удосконалення. Певною мірою це стосується проблеми початкового етапу кримінального провадження, які не тільки привертають увагу науковців, але перебувають у полі зору законодавця. У квітні 2017 року Комітет Верховної Ради України з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності розглянув на своєму засіданні проект про внесення змін до частини першої ст. 214 КПК. Звернувши увагу на актуальність урегулювання правових підстав внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань, Комітет вирішив рекомендувати Верховній Раді України за результатами розгляду в першому читанні ухвалити його за основу [2].

Аналіз публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми. На відміну від попереднього, чинний КПК зазнав суттєвих змін, що стосуються нормативного регулювання діяльності з перевірки заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення, а більше ніж десятирічний досвід реалізації його приписів на практиці дозволяє проаналізувати результати такої роботи, зробити певні висновки та обґрунтувати пропозиції з подальшого нормативного врегулювання такої діяльності. Ця проблема привертає увагу науковців та практиків. М. Макаров під час підготовки дисертації на здобуття ступеня доктора юридичних наук на підставі результатів опитування правозастосувачів пропонує доповнити КПК нормами про: проведення перевірки заяви, повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення; ухвалення за її результатами рішень про початок досудового розслідування або про відмову у цьому; оскарження цих рішень слідчому судді [3, с. 22]. Удосконаленню діяльності з приймання, реєстрації та перевірки заяв і повідомлень про кримінальне правопорушення для ухвалення процесуального рішення присвячено дослідження А. Столітнього [4, с. 8, 16]. Визначенню підстав і моменту початку досудового розслідування присвячена стаття М. Погорецького (2015 р.). Дослідження аналізованих питань здійснювалося в процесі роботи над вирішенням теоретико-правових та організаційних засад досудового провадження (О. Татаров, 2012 р.). Незважаючи на це, низка питань щодо врегулювання початку кримінального провадження залишаються актуальними, потребують опрацювання та вирішення.

Метою статті є аналіз окремих положень порядку нормативного врегулювання початку кримінального провадження в чинному КПК та відповідних відомчих нормативних документах, обґрунтування пропозиції щодо подальшого унормування діяльності з розгляду заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення.

Виклад основного матеріалу. Як відомо, кримінальне провадження складається із двох частин – досудового розслідування і судового провадження (п. 10 ч. 1 ст. 3 КПК). Досудове розслідування передувє судовому розгляду і спрямоване на створення належних умов для його результативного проведення. Починається досудове розслідування з моменту внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань (далі – ЄРДР) і закінчується закриттям кримінального провадження або направленням до суду обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, клопотання про звільнення особи від кримінальної відповідальності, клопотання про закриття кримінального провадження (п. 5 ч. 1 ст. 3 КПК).

Історія і розвиток нормативного регулювання інституту перевірки інформації про кримінальні правопорушення, починаючи від Статуту кримінального судочинства 1864 року, висвітлюється в монографії О. Татарова, яка опублікована напередодні ухвалення чинного КПК України, в період активного обговорення його проектів науковою громадськістю [5, с. 215–280].

Метою запровадження нового порядку початку кримінального провадження, на думку М. Погорецького, було унеможливити конфлікт між державою та громадянами щодо їх звернень до правоохоронних органів із заявою чи повідомленням про вчинене кримінальне правопорушення, запобігаючи їх неприйняттю, відмові у їх вирішенні, а також створенню широких можливостей оперативного розгляду таких заяв та повідомлень, застосовуючи при цьому весь арсенал кримінальних процесуальних засобів [6, с. 93]. Наведену думку поділяли й інші автори. За підсумками роботи у першому кварталі 2013 р., зазначає Л. Лобойко, розпочато кримінальних проваджень у 3,2 раза більше, ніж у попередньому році. Нескладно підрахувати, зазначає автор, наскільки більше потерпілих отримали можливість захистити свої порушені права у межах кримінального провадження [7, с. 24].

Жоден з авторів, які схвально ставляться до подібного нововведення, не надають відповіді на запитання про реальні можливості захистити порушені права та інтереси заявника. У приватному спілкуванні академік В. Гончаренко зазначав, що внесення відомостей до ЄРДР, ще не може забезпечити поновлення порушених прав особи. Для цього потрібна наполеглива робота слідчого і прокурора, спрямована на встановлення особи, яка вчинила злочин, доведення її вини у цьому та забезпечення відшкодування шкоди завданої правопорушенням. Створення електронної бази даних і внесення до неї певних відомостей, зазначає В. Ю. Шепітько, ще не означає, що здійснюється належна пізнавальна діяльність, яка спрямована на встановлення ознак злочину, достатніх для кримінального переслідування, проведення слідчих (розшукових) дій, у тому числі примусового характеру [8, с. 70].

Вимога КПК про невідкладне, але не пізніше 24 годин після подання заяви про вчинене правопорушення внесення відомостей до ЄРДР та початок розслідування і сьогодні не завжди виконується, що свідчить про ухилення правоохоронних органів від виконання приписів КПК. За даними Судової адміністрації у 2020 р. до судів надійшло значно більше скарг, ніж у попередні роки, на бездіяльність слідчого та прокурора стосовно не внесення відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР. Кількість таких скарг становить майже половину від усіх одержаних скарг (37826), з яких судом задоволено 60,4 %. Треба також звернути увагу на те, що у цьому ж році із загальної кількості кримінальних правопорушень більше ніж у половині – 423474 (54 %) в подальшому були ухвалені рішення про закриття проваджень за фактом відсутності події чи складу злочину [9].

З наведених статистичних даних важко уявити, в якій спосіб більше половини заявників, кримінальні провадження щодо заяв яких були закриті, спромоглися захистити свої права та законні інтереси. Водночас можна констатувати, що слідчі витратили певний час на перевірку таких заяв і повідомлень проведенням слідчих та інших процесуальних дій для з'ясування підстав до закриття кримінального провадження, які в низці випадків могли бути встановлені вже на початковому етапі.

Процесуальна діяльність, що передує початку досудового розслідування, врегульована приписами ч. 1 та 4 ст. 214 КПК. У ч. 4 цієї статті визначається коло осіб, на яких покладається обов'язок приймати та реєструвати заяви і повідомлення про кримінальні правопорушення: слідчий, прокурор, інша службова особа, уповноважена на це. Відповідно до приписів ч. 1 ст. 214 КПК обов'язок внести відомості до ЄРДР покладається на слідчого, дізнавача, про якого не згадується в ч. 4 цієї статті, або прокурора. Це повинно бути зроблено невідкладно, але не пізніше 24 годин після отримання такої інформації. Невідкладно до ЄРДР повинні вноситися відомості, на нашу думку, в тих випадках, коли вони безпосередньо вказують на ознаки кримінального правопорушення (підстава для ухвалення процесуального рішення). Вказівка на те, що це повинно бути зроблено не пізніше 24 годин після отримання таких відомостей, дає підстави вважати, що цей час слідчий може використати для аналізу наявної у нього інформації та ухвалення рішення про необхідність проведення розслідування цього факту правопорушення. Процесуальне рішення, зазначає М. Шумило, повинно обумовлюватися тією сукупністю доказів, які є в розпорядженні слідчого на момент його ухвалення [10, с. 12]. Якщо рішення слідчого про необхідність досудового розслідування є процесуальним, а інакше його не можна уявити, воно повинно ухвалюватись на підставі відповідних даних, що отримані в процесі перевірки за заявами чи повідомленнями про злочин. Оскільки така перевірка, зазначає М. Щербаковський, зачіпає інтереси громадян і юридичних осіб, актуальним є питання про ступінь і форми такої перевірки [11, с. 597].

Результати такої перевірки повинні бути оформлені відповідним процесуальним документом – постановою (ч. 3 ст. 110 КПК). Відомості про ухвалене рішення невідкладно повинні бути внесені до ЄРДР. Такий порядок оформлення процесуальних рішень у кримінальному провадженні є логічним і традиційним.

З аналізу редакції ч. 1 ст. 214 КПК не можна зробити однозначного висновку про суб'єкта, який ухвалює рішення про початок розслідування. У другій половині цієї норми зазначається: «Слідчий, який здійснюватиме досудове розслідування, визначається керівником органу досудового розслідування ...», тобто керівник органу досудового розслідування вже ухвалив рішення, що за фактом, зазначеним в заяві або повідомленні, необхідно провести розслідування, а слідчий зобов'язаний внести відомості в ЄРДР та почати розслідування.

З метою упорядкування діяльності з приймання та перевірки інформації про правопорушення, що надходить до органів Національної поліції України, наказом МВС України від 08.02.2019 р. № 100 затверджено Порядок ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події.

Цим Порядком врегульовано ведення єдиного обліку органами Національної поліції України заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події з використанням інформаційно-телекомунікаційної системи «Інформаційний портал Національної поліції України» (далі – ІПС ІПНП) [12].

У Порядку визначено перелік джерел, в яких може міститися інформація про кримінальні правопорушення та інші події (їх треба вважати приводами до початку кримінальної процесуальної діяльності), до яких віднесено:

1) заяви (повідомлення) осіб, які надходять до органу (підрозділу) поліції, особи, уповноваженої на здійснення досудового розслідування, або службової особи, уповноваженої на прийняття та реєстрацію заяв (повідомлень);

2) самостійно виявлені слідчим (дознавачем) або іншою посадовою особою органу (підрозділу) поліції з будь-якого джерела обставини кримінального правопорушення;

3) повідомлення осіб, які затримали підозрювану особу під час учинення або замаху на вчинення кримінального правопорушення чи безпосередньо після вчинення кримінального правопорушення, чи під час безперервного переслідування особи, яка підозрюється в його вчиненні;

4) інше.

Наведений перелік джерел (приводів) до початку кримінальної процесуальної діяльності з перевірки викладених в них фактів не є вичерпним, а тому на практиці можуть зустрітися й будь-які інші, що не може бути мотивом для відмови їх прийняття та перевірки. Відсутність у чинному КПК чітко визначених приводів та підстав до початку кримінального провадження, а також безальтернативність в ухваленні рішення слідчим за результатом їх перевірки, слушно зазначає Я. Конюшенко, є певним недоліком унормування такої діяльності й ухвалення виражених процесуальних рішень [13, с. 137–138].

Прийняття заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події, незалежно від місця і часу їх учинення, повноти отриманих даних, особистості заявника, здійснюється цілодобово негайно тим органом поліції, до якого надійшла заява чи повідомлення, або самостійне виявлення слідчим або іншою службовою особою органу Національної поліції з будь-якого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення.

Особу, яка звернулася із заявою або повідомленням про кримінальне правопорушення, уповноважена службова особа органу (підрозділу) поліції або інший поліцейський попереджають про кримінальну відповідальність за завідомо неправдиве повідомлення, що передбачена ст. 383 КК України.

На лицьовому боці заяв, повідомлень та рапортів поліцейських про правопорушення уповноважена службова особа проставляє штамп реєстрації, за формою, встановленою Порядком, та вносить відомості в ІТС ІПНП, а у разі тимчасової відсутності технічних можливостей, в журнал Єдиного обліку. У невідкладних випадках уповноважена службова особа направляє на місце події слідчо-оперативну чи групу реагування для проведення його огляду та збереження слідчої картини правопорушення. Невідкладно, але не пізніше 24 годин після реєстрації уповноважена службова особа передає зібрані матеріали до органу досудового розслідування для внесення відповідних відомостей до ЄРДР (п. 7 розділу 2 Порядку).

Цей порядок повною мірою відповідає вимогам ч. 4 ст. 214 КПК, в якій міститься вказівка про іншу службову особу, яка уповноважена на прийняття заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та їх реєстрацію.

Заяви або повідомлення фізичних або юридичних осіб про вчинення кримінального правопорушення та іншої події можуть бути усними або письмовими. Усні заяви заносяться до «Протоколу прийняття заяви про кримінальне правопорушення та іншу подію», форма якого наведена у додатку до Порядку. Протокол підписують заявник та посадова особа, яка прийняла заяву.

Аналіз окремих норм Порядку спонукає до роздумів про місце і роль слідчого та керівника слідчого підрозділу в ухваленні рішення за заявами та повідомленнями про правопорушення. Наприклад візьмомо абз. 2 п. 11 розд. 2, де зазначається, що «керівник органу (підрозділу) поліції або особа, яка виконує його обов'язки, доручає уповноваженій службовій особі невідкладно зареєструвати рапорт працівника поліції в ІТС ІПНП (журналі ЄО) та не пізніше 24 годин з моменту реєстрації надіслати зазначені матеріали до органу досудового розслідування органу (підрозділу) поліції для внесення відповідних відомостей до ЄРДР».

За такої редакції цієї норми можна дійти висновку, що рішення про необхідність розслідування вже ухвалене керівником органу поліції, а слідчому залишається лише технічна робота: внести відомості в ЄРДР. Але, як вже зазначалося, ні керівник органу поліції, ні особа, уповноважена приймати та реєструвати заяви і повідомлення про правопорушення, не наділені правом ухвалювати рішення про початок розслідування і вносити відомості про це до ЄРДР. Таким правом наділені слідчий, дізнавач і прокурор (ч. 1 ст. 214 КПК). Під час ознайомлення із заявою та доданими до неї матеріалами слідчий може встановити відсутність події або складу кримінального правопорушення (таких випадків на практиці більше 50 %), але незважаючи на це, він зобов'язаний внести відомості до ЄРДР, заздалегідь усвідомлюючи наявність підстав для закриття провадження, можливо провести слідчі дії, а потім оформити процесуальне рішення. Наскільки такий порядок можна вважати доцільним, з одного боку, для забезпечення прав та інтересів заявника, а з іншого – для підвищення результативності роботи з розкриття злочинів.

Наведені положення щодо порядку роботи із заявами та повідомленнями про злочин мають суттєве процесуальне значення, а тому повинні знайти відображення не у відомчій інструкції, а у відповідних статтях Кримінального процесуального кодексу України.

Висновки. Заяви, повідомлення та інші джерела інформації про кримінальні правопорушення (приводи до початку процесуальної діяльності) потребують перевірки і оцінки слідчим. За результатами перевірки слідчий може ухвалити одне з таких рішень: а) почати досудове розслідування за даним фактом, про що винести відповідну постанову і внести відомості до ЄРДР; б) відмовити у відкритті кримінального провадження (у разі відсутності до цього підстав) або в) з дотриманням правил підслідності направити матеріал компетентному органу. Відомості про ухвалені рішення, передбачені п. б та в вносяться до інформаційно-телекомунікаційної системи «Інформаційний портал Національної поліції України», а заявника інформують про ухвалене рішення, яке може бути оскаржене до слідчого судді.

Список використаних джерел

1. Шакун В. І. Нова парадигма у досудовому розслідуванні. *Становлення системи негласного розслідування у кримінальному процесуальному законодавстві України* : матеріали круглого столу (м. Київ, 7 жовт., 2011 р.). Київ : ФОП Ліпкан О. С., 2011. С. 12–14.
2. Висновок відповідального комітету. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/XH4SS00Q?an=13> (дата звернення: 24.11.2023).
3. Макаров М. А. Судовий контроль у кримінальному процесі: теоретичні та правові основи : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.09 / НАВС. Київ, 2018. 38 с.
4. Столітній А. В. Електронне кримінальне провадження на досудовому розслідуванні : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : спец. 12.00.09 / ДДУВС. Дніпро, 2018. 40 с.
5. Татаров О. Ю. Досудове провадження в кримінальному процесі України: теоретико-правові та організаційні засади (за матеріалами МВС) : монограф. Донецьк : ТОВ «ВПП Промінь», 2012. 640 с.
6. Погорецький М. А. Актуальні проблеми визначення підстав і моменту початку досудового розслідування. *Вісник кримінального судочинства*. № 1/2015. С. 93–103.
7. Лобойко Л. М. Реалізація норм чинного КПК України щодо досудового провадження:

окремі аспекти. *Право України*. 2013. № 11. С. 22–31.

8. Шепітько В. Ю. Тенденції та функції криміналістики в умовах змагального кримінального судочинства. *Криміналістика і судова експертиза*. Київ, 2015. Вип. 60. С. 67–76.

9. Загальний стан злочинності та протидії їй на території України за 2020 рік (у порівнянні зі статистичними даними за 2013–2019 роки). URL: <https://naspravdi.today/uk/2021/04/02/zahalnyy-stan-zlochynnosti/> (дата звернення: 20.11.2023).

10. Шумило М. Є. Щодо підстав прийняття рішень у досудовому провадженні. *Проблемні питання застосування КПК України в сучасних умовах* : матеріали круглого столу (м. Київ, 4 квіт. 2014 р.). Київ : ФОП Ліпкан О. С., 2014. С. 9–12.

11. Щербаківський М. Г. Особливості початку досудового розслідування економічних злочинів. *Актуальні проблеми застосування нового кримінального процесуального законодавства України та тенденції розвитку криміналістики на сучасному етапі* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Харків, 5 жовт. 2012 р.). Харків : ХНУВС, 2012. С. 596–598.

12. Порядок ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події : затв. наказом МВС України від 08.02.2019 № 100. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0223-19#Text> (дата звернення: 20.11.2023).

13. Конюшенко Я. Ю. Актуальні питання початку досудового розслідування. *Проблемні питання застосування КПК України в сучасних умовах* : матеріали круглого столу (м. Київ, 4 квіт. 2014 р.). Київ : ФОП Ліпкан О. С., 2014. С. 137–138.

Надійшла до редакції 27.11.2023

References

1. Shakun, V. I. (2011) Nova paradyhma u dosudovomu rozsliduvanni [A new paradigm in pretrial investigation]. *Stanovlennia systemy nehlasnoho rozsliduvannia u kryminalnomu protsesualnomu zakonodavstvi Ukrainy* : materialy kruhloho stolu (m. Kyiv, 7 zhovt., 2011 r.). Kyiv : FOP Lipkan O. S., pp. 12–14. [in Ukr.].

2. Vysnovok vidpovidalnoho komitetu [Conclusion of the responsible committee]. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/XH4SS00Q?an=13> (access date: 24.11.2023). [in Ukr.].

3. Makarov, M. A. (2018) Sudovyi kontrol u kryminalnomu protsesi: teoretychni ta pravovi osnovy [Judicial control in the criminal process: theoretical and legal foundations] : avtoref. dys. ... d-ra yuryd. nauk : 12.00.09 / NAVS. Kyiv, 38 p. [in Ukr.].

4. Stolitnii, A. V. (2018) Elektronne provadzhennia na dosudovomu rozsliduvanni [Electronic criminal proceedings at the pre-trial investigation] : avtoref. dys. ... d-ra yuryd. nauk : 12.00.09 / DDUVS. Dnipro, 40 p. [in Ukr.].

5. Tatarov, O. Yu. (2012) Dosudove provadzhennia v kryminalnomu protsesi Ukrainy: teoretyko-pravovi ta orhanizatsiini zasady (za materialamy MVS) [Pre-trial proceedings in the criminal process of Ukraine: theoretical, legal and organizational principles (based on the materials of the Ministry of Internal Affairs)] : monohraf. Donetsk : TOV «VPP Promin», 640 p. [in Ukr.].

6. Pohoretskyi, M. A. (2015) Aktualni problemy vyznachennia pidstav i momentu pochatku dosudovoho rozsliduvannia [Actual problems of determining the grounds and the moment of initiation of the pre-trial investigation]. *Visnyk kryminalnoho sudochynstva*. № 1, pp. 93–103. [in Ukr.].

7. Loboiko, L. M. (2013) Realizatsiia norm chynnoho KPK Ukrainy shchodo dosudovoho provadzhennia: okremi aspekty [Implementation of the norms of the current Code of Criminal Procedure of Ukraine regarding pre-trial proceedings: certain aspects]. *Pravo Ukrainy*. № 11, pp. 22–31. [in Ukr.].

8. Shepitko, V. Yu. (2015) Tendentsii ta funktsii kryminalistyky v umovakh zmahalnoho kryminalnoho sudochynstva [Trends and functions of criminology in the conditions of adversarial criminal justice]. *Kryminalistyka i sudova ekspertyza*. Kyiv, issue 60, pp. 67–76. [in Ukr.].

9. Zahalnyi stan zlochynnosti ta protydii yii na terytorii Ukrainy za 2020 rik (u porivnianni zi statystychnymy danymy za 2013–2019 roky) [The general state of crime and counteraction to it in the territory of Ukraine for 2020 (compared with statistical data for 2013–2019)]. URL: <https://naspravdi.today/uk/2021/04/02/zahalnyy-stan-zlochynnosti/> (access date: 20.11.2023). [in Ukr.].

10. Shumylo, M. Ye. (2014) Shchodo pidstav pryiniattia rishen u dosudovomu provadzhenni. [Regarding the grounds for making decisions in pre-trial proceedings]. *Problemmi pytannia zastosuvannia KPK Ukrainy v suchasnykh umovakh: materialy kruhloho stolu (m. Kyiv, 4 kvit. 2014 r.)*. Kyiv : FOP Lipkan O. S., pp. 9–12. [in Ukr.].

11. Shcherbakovskiyi, M. H. (2012) Osoblyvosti pochatku dosudovoho rozsliduvannia ekonomichnykh zlochyniv [Peculiarities of starting a pre-trial investigation of economic crimes]. *Aktualni problemy zastosuvannia novoho kryminalnoho protsesualnoho zakonodavstva Ukrainy ta tendentsii rozvytku kryminalistyky na suchasnomu etapi: materialy Vseukr. naukovy-prakt. konf. (m. Kharkiv, 5 zhovt. 2012 r.)*. Kharkiv : KhNUVS, pp. 596–598. [in Ukr.].

12. Poriadok vedennia yedynoho obliku v orhanakh (pidrozdilakh) politsii zaiav i povidomlen pro kryminalni pravoporushennia ta inshi podii [The procedure for keeping uniform records in police bodies (subdivisions) of statements and reports on criminal offenses and other events] : zatv. nakazom MVS Ukrainy vid 08.02.2019 № 100. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0223-19#Text> (access date: 20.11.2023) [in Ukr.].

13. Koniushenko, Ya. Yu. (2014) Aktualni pytannia pochatku dosudovoho rozsliduvannia

ABSTRACT

Yevhen Lukyanchikov, Borys Lukyanchikov, Olha Mykytenko. Legislative regulation of the initial stage of pre-trial investigation. The article provides a justification of the relevance of the issue related to the normative regulation of the procedure for acceptance by law enforcement agencies of statements and reports on criminal acts. The authors emphasize that the activities of law enforcement authorities at this stage of criminal proceedings are not fully regulated and require further research and justification of proposals for appropriate amendments to the provisions of the current CPC and departmental normative documents.

The authors underline that despite the long development of this institute of criminal procedure, starting with the Statute of Criminal Procedure of 1864 and up to now, a number of issues regarding the procedure for its normative regulation remain relevant and need to be elaborated and resolved.

It is mentioned that with the acceptance of the current CPC, the institution of acceptance of applications and reports of criminal acts, their review and decision-making on the necessity of pre-trial investigation has undergone significant changes. It is proved that criminal procedural activity begins from the moment of receipt of a claim or report of an illegal act by a law enforcement authority. Despite the limited time for making a decision, the investigator is obliged to check the claim or report. The entry of information into the Unified Register of Pre-trial Investigations cannot be considered a procedural decision, but is the result of its acceptance in the form of a relevant resolution. The decision on the necessity to investigate this fact should be made upon the existence of an appropriate cause and reasons and should be written in the form of a resolution.

Proposals are suggested to clarify the wording of certain provisions of article 214 of the CPC and departmental normative documents. The decision to conduct a pre-trial investigation on the basis of personal belief based on the results of the assessment of the information received should be made by the investigator, who is personally responsible for this.

Keywords: *the beginning of the investigation, evidence, causes, reasons for starting an investigation, investigator, authorized official person, procedural decision.*

УДК 343.98

DOI: 10.31733/2078-3566-2023-4-139-145

Ігор ПІРІГ®

доктор юридичних наук, професор
(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ, м. Дніпро, Україна)

**ТАКТИКА ПРОВЕДЕННЯ НОНВЕРБАЛЬНИХ СЛІДЧИХ
(РОЗШУКОВИХ) ДІЙ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ
НЕЗАКОННОГО ЗАВОЛОДІННЯ ТРАНСПОРТНИМ
ЗАСОБОМ**

Розглянуто тактику проведення нонвербальних слідчих (розшукових) дій, а саме огляду та обшуку під час розслідування незаконного заволодіння транспортним засобом. При цьому зосереджено увагу на меті та завданнях зазначених слідчих (розшукових) дій. Наголошено на тому, що ці дії дозволяють слідчому безпосередньо сприймати обстановку місця, в якому вони проводяться, та об'єктів на ньому з метою виявлення слідів злочину, виявлення розшукуваних об'єктів та з'ясування інших обставин події, що мають значення для кримінального провадження, дозволяють скласти уявлення щодо механізму кримінального правопорушення, висунути версії та визначати напрями розслідування. Від своєчасності, невідкладності й якості проведення огляду та обшуку в багатьох випадках залежить успіх всього розслідування. Залежно від повноти орієнтуючої інформації, що є в розпорядженні слідчого та слідчої ситуації на певний момент розслідування запропоновано обрання тих чи інших тактичних прийомів огляду та обшуку.

Ключові слова: *транспортний засіб, незаконне заволодіння, методика розслідування, джерело доказів, слідчі (розшукові) дії, огляд, обшук.*

© І. Пиріг, 2023

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8391-067X>

pira@ua.fm